

Socialinių ir teisinių paslaugų teikimo nukentėjusiems asmenims probleminiai aspektai

«The Problematic Aspects of Social and Legal Protection for Crime Victims»

by Rokas Uscila

Source:

Pedagogy Studies (Pedagogika), issue: 87 / 2007, pages: 149-156, on www.ceeol.com.

The following ad supports maintaining our C.E.E.O.L. service

eBooks on Central, East and Southeast Europe

**NAD TURSKIM I
BOSANSKIM FRAZIKONOM.**
Semantički, sintaktički, lingvostilistički
i sociolingvistički aspekt

On Turkish and Bosnian Phrasicons

By Amina Šiljak-Jesenković

Orientalni Institut u Sarajevu,
Sarajevo, 2003
(in Bosnian)

This study is an attempt to compare
Turkish and Bosnian phrasicons in
the light of their linguistically most
relevant features.

more on:

www.dibido.eu

Rokas Uscila

SOCIALINIŲ IR TEISINIŲ PASLAUGŲ TEIKIMO NUKENTĖJUSIEMS ASMENIMS PROBLEMINIAI ASPEKTAI

Anotacija. Straipsnyje nagrinėjama pagalbos ir paramos nukentėjusiems (nusikaltimo aukoms) asmenims sistema Lietuvoje, atskleidžiami jos funkcionavimo probleminiai aspektai. Pateikiami ir analizuojami naujausių reprezentatyvių tyrimų duomenys, kuriais ir grindžiamas nagrinėjamos sistemos vertinimas. Siekiant atskleisti sistemos trūkumus plačiau nagrinėjamos atskiros nukentėjusiųjų asmenų teisės į valstybės garantuojamas paslaugas, paramą, t. y. teisinę pagalbą bei žalos kompensavimą. Atskleidžiama esama situacija, kuri parodo, kiek žmonės žino apie savo teises, organizacijas, teikiančias paslaugą įvairių kategorijų nukentėjusiems asmenims.

Esminiai žodžiai: nukentėjusiųjų asmenų socialinė ir teisinė apsauga, pagalbos ir paramos nusikaltimų aukoms sistema.

Įvadas

Lietuvoje plėtojama socialinių paslaugų infrastruktūra, veikia organizacijos, teikiančios vis naujesnes bendrąsias ir specialiąsias socialines paslaugas. Tačiau praktikoje, kai susiduriama su paslaugų teikimu atskiroms rizikos ar pažeidžiamųjų asmenų (vaikų, moterų, pagyvenusių asmenų ir kt.) grupėms kyla nemažai problemų. Taigi šiuo straipsniu siekiama panagrinėti vienos iš didžiausių Lietuvoje nukentėjusiųjų žmonių grupių¹, t. y. nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų, problemas, gaunant pagalbą ar paramą.

Nukentėjusiųjų nuo nusikalstamų veikų (nusikaltimų aukų) socialinė ir teisinė apsauga Lietuvoje – tai palyginti naujas socialinių paslaugų sektorius, kadangi tuo iš esmės susirūpinta vos prieš dešimtmetį. Per pastaruosius ketverius metus padaryta ženklų pokyčių teikiant nusikaltimų aukoms socialinę, ypač teisinę apsaugą, tačiau ar tie pokyčiai nėra tik formalumas, ar žmonės pasinaudoja teikiamomis paslaugomis, galimybėmis teisinėmis priemonėmis apginti savo teises. Todėl būtina kompleksškai įvertinti pagalbos ir paramos aukai sistemos (infrastruktūros) veiksmingumą.

Šio straipsnio **tikslas** – pateikti nusikaltimų aukų socialinės ir teisinės apsaugos programos tobulinimo kryptis, konkrečias priemones, leisiančias sudaryti prielaidas teikti paslaugas laiku ir kokybiškai.

I. Nusikaltimų aukų socialinės ir teisinės apsaugos vertinimas

Formaliai nagrinėjant nusikaltimų aukų socialinę teisinę apsaugą, t. y. teisiškai įtvirtintas paslaugų rūšis, galima konstatuoti, jog Lietuva pamažu bando nusikaltimų aukoms užtikrinti minimalias teisinės apsaugos paslaugas. Kuriant nacionalinius nukentėjusių asmenų apsaugos mechanizmus Lietuvoje vadovaujamosi tarptautiniais standartais², teigiama užsienio šalių praktika, tačiau nežinoma, ar šios naujovės tenkina paslaugos gavėjų poreikius, koks yra jų pačių (kaip vartotojų) visos pagalbos ir paramos infrastruktūros vertinimas.

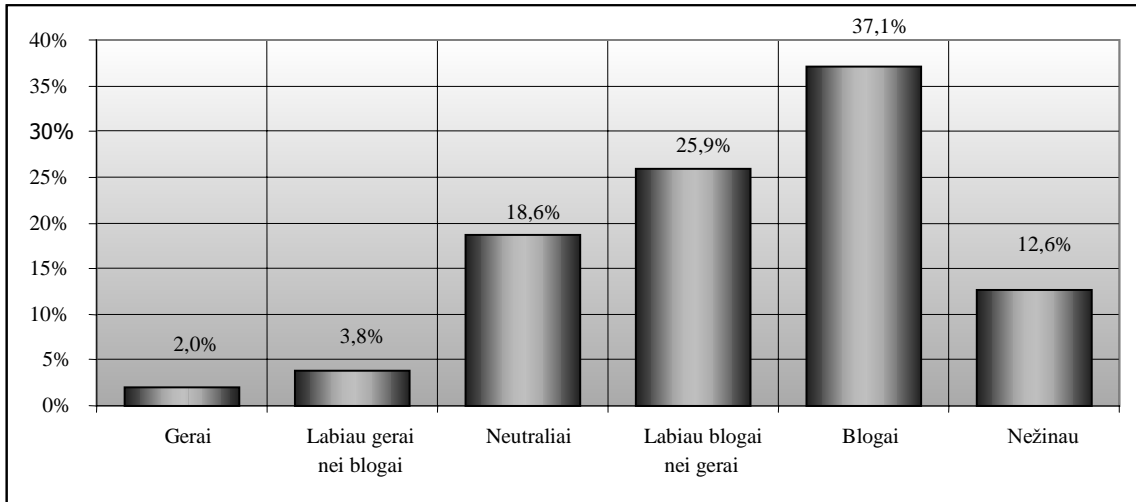
2007 m. Nusikalstamumo prevencijos centro Lietuvoje (toliau – NPLC) atlikto viktimologinio tyrimo duomenys parodo, kad tik 6 proc. respondentų teigiamai vertina aukų apsaugą Lietuvoje, kartu neigiamai vertinančių yra 63 proc., t. y. 10 kartų daugiau (žr. 1 pav.).

Kritiškiausiai aukų apsaugą vertina pensininkai, t. y. net 66 proc. pastarųjų asmenų pateikė neigiamą vertinimą, o jauni žmonės, ypač studentai, linkę geriau vertinti aukų apsaugą Lietuvoje, kai 11 proc. studentų nurodė, kad sistema veikia gerai, 31 proc. vertino neutraliai, o neigiamai – 45 proc. Čia svarbūs keli aspektai: pirma – pats nusikalstamos veikos poveikis asmeniui, kokio jis pobūdžio, intensyvumo, sunkumo. Kaip rodo tyrimai, teisėsaugos institucijų praktika, jauni žmonės ypač nesunkių nusikaltimų atvejais (pvz., vagystės iš automobilio, mobiliųjų telefonų vagystės, vagystės iš bendrabučių kambarių, nuomojamų patalpų ir pan.) nesureikšmina patirtos viktimizacijos. Be to, rečiau bando pasinaudoti realia pagalba; antra – vyresnio amžiaus žmonės, ypač pensininkai neturi lėšų apmokėti privačių organizacijų teikiamas paslaugas, tad dažniau naudojasi vyriausybės ar savivaldos, ar nevyriausybinių organizacijų nemokamomis paslaugomis, tad jie turi didesnę paslaugų suteikimo ar nesuteikimo patirtį.

Paminėtina ir tai, kad Vilniaus (lyginant su kitais apygardų centrais) gyventojai geriau vertina aukoms teikiamą paramą ir apsaugą. Suprantama, Vilniuje yra didžiausia koncentracija nevyriausybinių organizacijų, pa-

¹ **Pastaba:** Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro atliktų viktimologinių tyrimų duomenimis, nuo įvairių nusikalstamų veikų 2004 metais teigė nukentėję 16 proc. apklaustųjų, 2005 m. – 19 proc., o 2006 m. – 15 proc.

² **Pvz.,** Europos Sąjungos Tarybos pamatinis sprendimas 2001 m. kovo 15 d. **Dėl nukentėjusiųjų padėties baudžiamosiose bylose** (2001/220/TVR); 2004 m. balandžio 29 d. Europos Sąjungos Tarybos direktyva 2004/80/EB **Dėl kompensacijos nusikaltimų aukoms**; Jungtinių Tautų Ekonominės ir socialinės tarybos 2005 m. liepos 22 d. rezoliucija Nr. E/CN.15/2005/14/ „Vaikų kaip nusikalstamų veikų aukų liudytojų ir liudytojų apsaugos baudžiamajame procese gairės“.

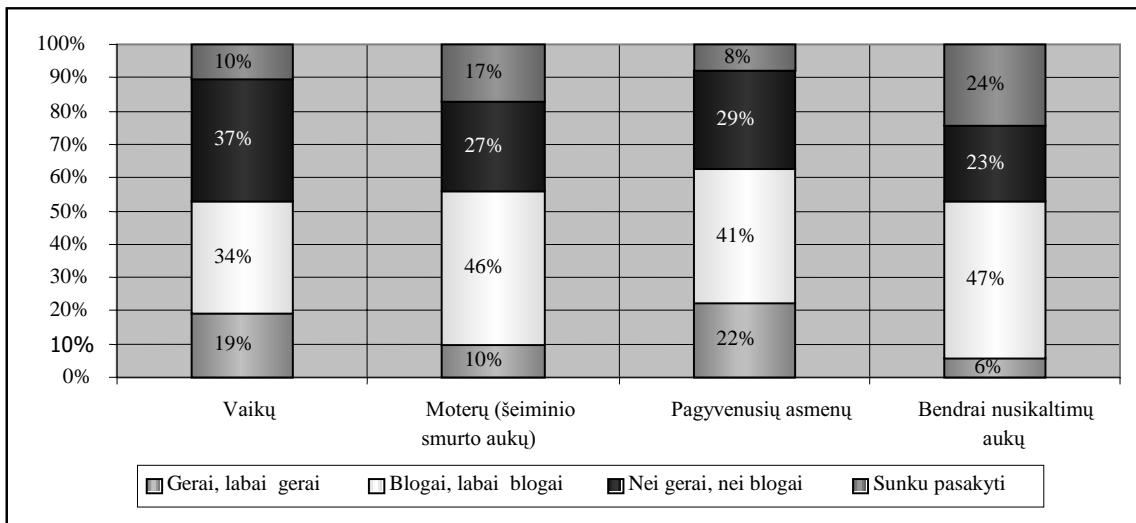

1 pav. Lietuvos gyventojų, nusikaltimų aukų, socialinė ir teisinė apsaugos vertinimas (n = 1000 / proc.).

galbą nusikaltimų aukoms teikiančių viešųjų įstaigų, taip pat specializuotų vyriausybinių institucijų, ko nėra kituose didžiuosiuose Lietuvos miestuose, jau nekalbant apie kitus miestus, o ypač mažus miestelius (iki 50 000 gyventojų) bei kaimus.

Taigi nusikaltimų aukų teisinė bei socialinė apsauga Lietuvoje yra nepakankamai efektyvi, neužtikrina aukų

teisėtų interesų. Tai patvirtina ir kiti tyrimai, kurių duomenimis 68,2 proc. teisėsaugos institucijų pareigūnų neigiamai įvertina nusikaltimų aukų teisių apsaugą Lietuvoje [1].

2 pav. Atskirų pažeidžiamų grupių socialinės apsaugos vertinimas Lietuvoje (proc.)

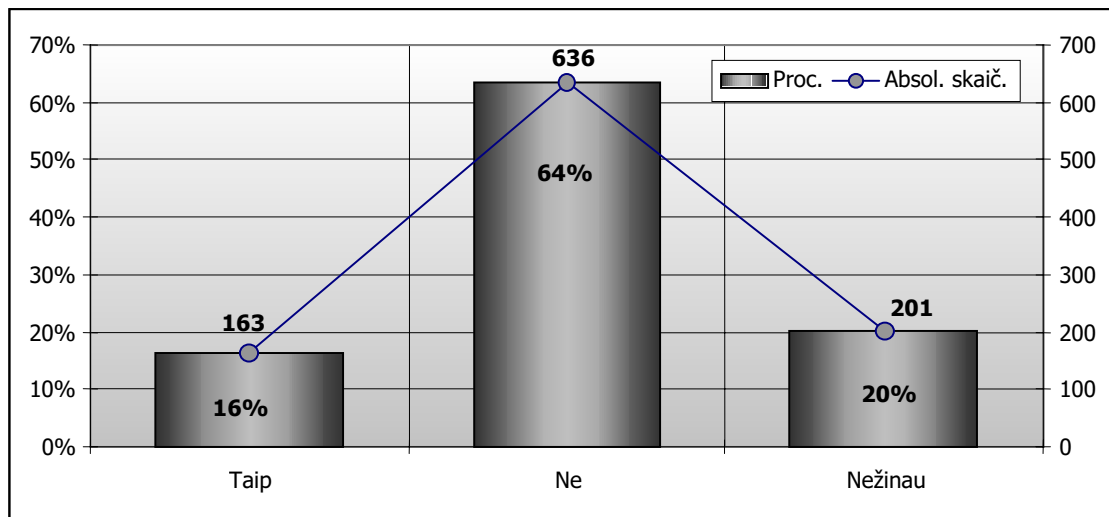
Kito tyrimo duomenys parodo, kad Lietuvos gyventojai kritiškiausiai vertina bendrai nusikaltimų aukų bei moterų (šeiminio smurto aukų) socialinę apsaugą, kai kiek mažiau nei 1/2 respondentų minėtus socialinės apsaugos sektorius įvertino blogai ir labai blogai [2] (žr. 2 pav.).

II. Nusikaltimo aukų informuotumas apie jų teises, jų gynbos būdus ir priemones

Tyrimo „Lietuvos gyventojų apklausa apie teises institucijas“ rezultatai, kurie nurodo, kad daugiau kaip pusei (53 proc.) šalies gyventojų nepakanka turimų teisiinių žinių ir jie norėtų gauti daugiau informacijos teisi-

niais klausimais. Tik 7 proc. apklaustųjų nurodė, jog jiems visiškai pakanka turimų teisinių žinių, tad papil-

domos informacijos teisiniais klausimais jiems nereikia [3].

3 pav. Ar Lietuvoje pakanka informacijos apie nusikaltimų aukų teises ir galimybes jas ginti? (n = 1000 / proc.).

NPLC tyrimo (3 pav.) pateikti duomenys rodo, jog beveik 64 proc. respondentų trūksta informacijos apie nusikaltimų aukų teises bei galimybes jas apginti. Šį faktą patvirtina ir kitas tyrimas, pateikiantis teisėsaugos institucijos pareigūnų vertinimą dėl informacijos pakankamumo apie nusikaltimų aukų informuotumą. 46 proc. teisėsaugos pareigūnų nurodė, jog informacijos pateikimas aukoms apie jų teises, jų gynbos priemones yra nepakankamas. Manančių, kad tokios informacijos iš dalies pakanka – 42 proc. [4].

Taigi informacija apie aukų teises, jų apsaugą, nepasiekia žmonių. Nors negalima teigti, jog nebuvo imtasi nors minimalių priemonių, t. y. leidžiamos atmininės, sukurtos kelios interneto svetainės, tačiau akivaizdu, kad jų nepakanka, jos yra daugiau pagalbinių pobūdžio. Šiuo metu trūksta realios sisteminės veiklos, kaip ir atsakingos institucijos, kuri nuolat teiktų minėtą informaciją, tikrintų, ar ji pasiekia savo tikslą, koks jos poveikis ir kt.

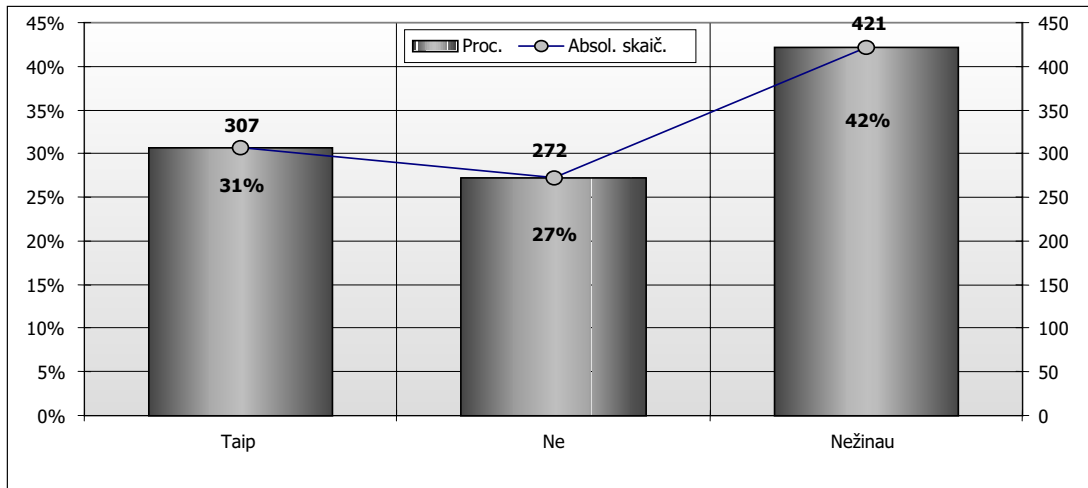
Buvo užsiminta, jog per pastaruosius metus nusikaltimo aukų teisinė apsauga buvo praplėsta valstybės garantuojamomis paslaugomis, t. y. valstybės garantuojama nemokama teisine pagalba bei žalos kompensavimu smurtinių nusikaltimų atvejais. Šios paslaugos teikiamos jau keletus metų, tad išsamesnei analizei pasirinktos neatsitiktinai³. Be to, minėtas paslaugas „išviešinti“ neva buvo imtasi atitinkamų priemonių. Tyrimu siekta nustatyti, ar žmonės apskritai žino apie tokias paslaugas, nesigilinant į jų teikimo sąlygas, atskirus teisinius niuansus.

Tyrimo duomenų analizė parodė, jog tik 1/3 respondentų žinojo apie valstybės teikiamą nusikaltimų aukoms nemokamą pagalbą, 42 proc. – nežinojo, o 27 proc. – klaidingai manė, kad minėta paslauga nemokamai ne-teikiama. Tačiau Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos (toliau – VGTP) įstatymas numato, kad nuo nusikalstamų veikų nukentėjusiems asmenims teikiama tiek pirminė⁴, tiek antrinė⁵ valstybės garantuojama nemokama teisinė pagalba.

³ **Pastaba:** apie kitų nusikaltimų aukų teisių įgyvendinimo vertinimą žr. Uscila R. Nusikaltimų aukų teisių įgyvendinimo Lietuvoje vertinimas // Teisės problemos. – 2004, Nr. 4 (46).

⁴ **Pirminė teisinė pagalba** – tai įstatymo nustatyta tvarka teikiama teisinė informacija, teisinės konsultacijos ir dokumentų, skirtų valstybės ir savivaldybių institucijoms, išskyrus procesinius dokumentus, rengimas. Be to, ši teisinė pagalba apima patarimus dėl ginčo sprendimo ne teismo tvarka, veiksmus dėl taikaus ginčo išsprendimo ir taikos sutarties parengimą.

⁵ **Antrinė teisinė pagalba** – dokumentų rengimas, gynba ir atstovavimas bylose, įskaitant vykdymo procesą, atstovavimas išankstinio ginčo sprendimo ne teisme atveju, jeigu tokią tvarką nustato įstatymai ar teismo sprendimas. Be to, ši teisinė pagalba apima bylinėjimosi išlaidų bylose, išnagrinėtose civilinio proceso tvarka, su bylos nagrinėjimu administracinio proceso tvarka susijusių išlaidų ir su baudžiamojoje byloje pareikšto civilinio ieškinio nagrinėjimu susijusių išlaidų atlyginimą.

4 pav. Ar valstybė teikia nemokamą teisinę pagalbą nusikaltimų aukoms?

Tolesnė duomenų analizė parodė, kad mažiausiai apie nemokamą teisinę pagalbą žino vyresnio amžiaus žmonės (amžiaus grupės: 60–69 m. – 48 proc.; 70 ir daugiau metų – 58 proc.), taip pat kaimo gyventojai (nežinančių 50 proc.). Paminėtini ir kito tyrimo duomenys, kurie nurodo, kad 59 proc. šalies gyventojų nėra girdėję apie „pirminę teisinę pagalbą“ ir net 70 proc. apie „antrinę teisinę pagalbą“ [5].

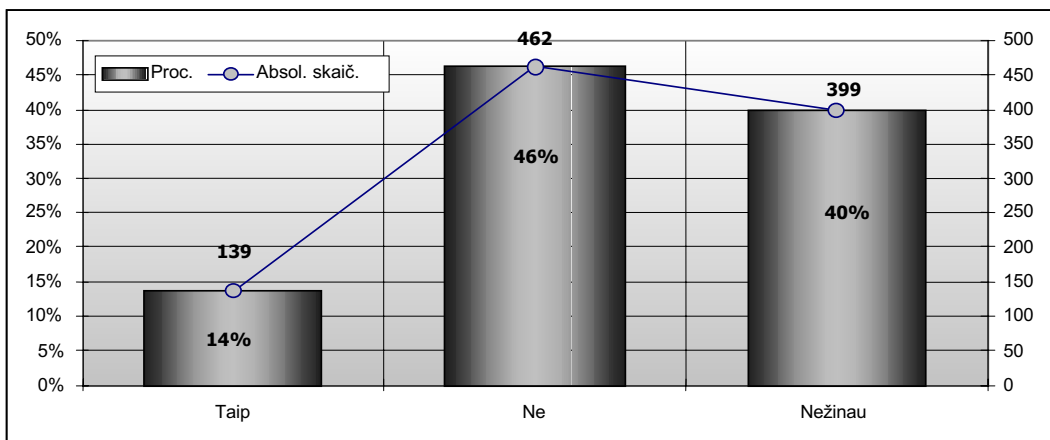
Todėl kyla klausimas, kas iš tiesų pasinaudoja valstybės garantuojama teisine pagalba? Atsakymas gaunamas iš statistinių duomenų, kurie parodo, kad ši teisė įgyvendinama ne nusikaltimų aukoms, o nusikalstamas veikas padariusiems asmenims. 2006 m. buvo registruotos 35 277 baudžiamosios bylos, kai valstybės apmokėtas gynėjas (advokato paslaugos) skirtas įtariamajam, kaltinamajam ar nuteistajam prašant pagal ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro ar teismo sprendimą. Pačių VGTP tarnybų priimtų sprendimų teikti antrinę teisinę

pagalbą skaičius tik 441, tai didžiąja dalimi ir sudaro nukentėjusiųjų asmenų prašymai.

Kita naujovė nusikaltimų aukų teisinės apsaugos srityje – tai žalos kompensavimas smurtinių nusikaltimų atvejais iš valstybinio nukentėjusiųjų asmenų fondo.

Čia tyrimo rezultatai informatyvūs ir vienareikšmiai. Žmonės nežino apie galimybę gauti paramą, t. y. žalos kompensavimą iš valstybės. Tik 14 proc. respondentų teisingai nurodė, jog valstybė kompensuoja žalą smurtinių nusikaltimų aukoms. Svarbu paminėti, kad šiai galimybei aukoms gauti kompensaciją viešinti buvo panaudota ir televizija, ir radijas, ir dalomoji medžiaga, tačiau šios priemonės nedavė laukiamo rezultato.

Todėl kyla abejonų, ar nagrinėti naujoviški nusikaltimų aukų teisiniai apsaugos institutai nėra tik tarptautinių rekomendacijų ar išpareigojimų formalus įvykdymas. Kaip, pvz., žalos kompensavimas smurtinių nusikaltimų atvejais.

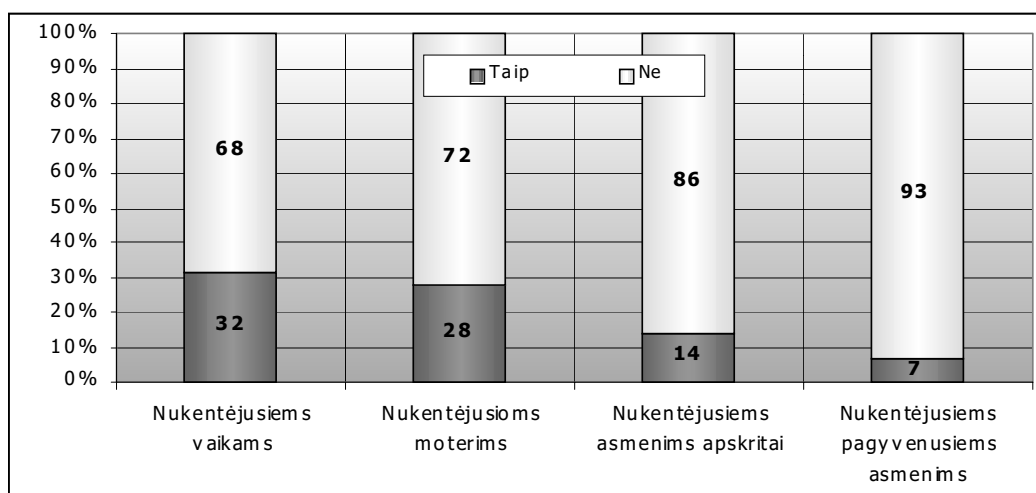

5 pav. Ar valstybė kompensuoja žalą smurtinių nusikaltimų aukoms?

Statistiniai duomenys rodo, kad dėl žalos kompensavimo kreipėsi tik nedidelė dalis smurtinių nusikaltimų aukų. Be to, tik ketvirtadalis besikreipusių sulaukė žalos kompensavimo, net 50 prašymų buvo netenkinti (pvz., 14 atvejų, kai buvo prašoma kompensuoti žalą dėl smurtinio nusikaltimo, įvykdyto iki 2005 m. liepos 1 d. (pagal Įstatymo 17 straipsnį kompensuojama tik po 2005 m. liepos 1 d. padarytų smurtinių nusikaltimų žala). Tai byloja apie nepakankamą aukų, kitų bendruomenės narių informavimą dėl žalos kompensavimo iš valstybės lėšų. Preliminariai galima teigti, kad pagal registruotą nukentėjusiųjų asmenų statistiką per vienerius metus apie 4500 asmenų galėtų pretenduoti į minėtą žalos kompensavimą.

Atliekant studiją buvo siekta įvertinti ir organizacinius infrastruktūros elementus, t. y. ar žmonės žino, turi informacijos apie subjektus, kurie teikia pagalbą, kaip jie vertina jų veiklą.

NPLC tyrimo duomenys parodė, jog žmonių žinios apie organizacijas, teikiančias pagalbą nukentėjus (išskyrus teisėsaugos institucijas) yra menkos. Daugiausiai respondentų žinojo apie organizacijas, teikiančias pagalbą, paslaugas nukentėjusiems vaikams ir moterims, tačiau jų skaičius nėra didelis, t. y. vos 1/3 respondentų galėjo nurodyti bent vieną tokią nevyriausybinių organizaciją ar viešąją įstaigą (toliau – VŠĮ) (žr. 6 pav.).

6 pav. Ar žinote bent vieną nevyriausybinių organizaciją ar viešąją įstaigą, teikiančią paslaugas nukentėjusiems asmenims (proc.)

Kritiškiausia situacija yra paslaugų teikimo nukentėjusiems asmenims srityje, kai jie nepatenka nė į vieną iš pažeidžiamųjų asmenų grupę. Iš esmės Lietuvoje galima suskaičiuoti vos dešimtį organizacijų (NVO, VŠĮ), kurios teikia paslaugas bendrai nusikaltimų aukoms. Be to, jų galimybės labai ribotos, nemaža jų dalis net nevykdo aktyvios veiklos, egzistuoja tik formaliai. Viena pagrindinių priežasčių – nefinansuojama organizacijų veikla, vyriausybė neperka iš jų paslaugų, o jų teikiamos paslaugos yra nemokamos. Tad pačios organizacijos išsilaikyti neišgali. Didžioji dalis NVO, VŠĮ išsilaiko iš vykdomų projektų.

Paminėtina ir tai, kad veikia įvairios NVO internetinės duomenų bazės, pvz., NVO informacinio centro, Moterų informacinio centro, tačiau į šias bazes tvarko pačios organizacijos, kartu nurodo teikiamų paslaugų pobūdį, tikslines grupes. Tačiau šios duomenų bazės nėra nuolat atnaujinamos, o pateikiama informacija dažnai būna jau neatitinkanti tikrovės.

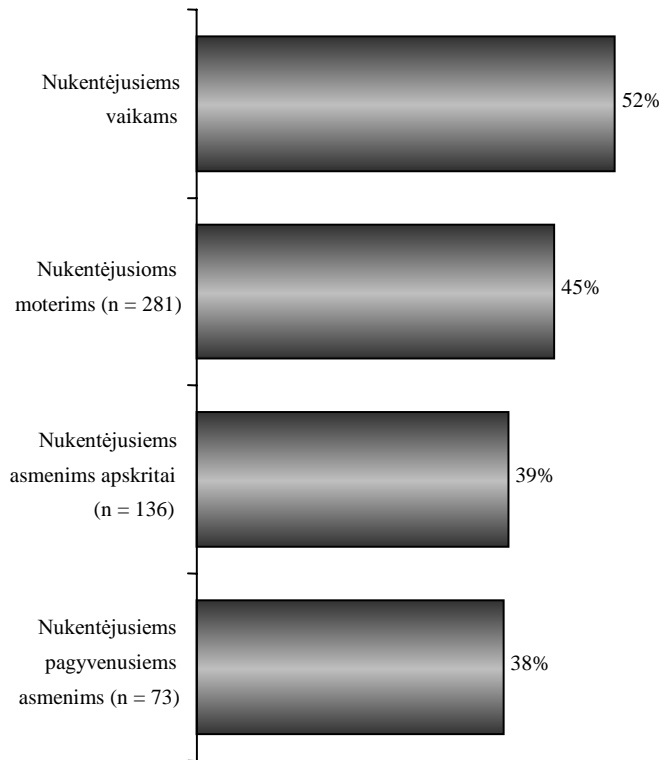
Popieriniai sąrašai, informacinės atmintinės pasiekia žmogų, kai projektai jau nebevykdomi arba iš organizacijų lieka tik pavadinimai, t. y. jos tampa „popierinėmis“.

Teisingumo ministerija galėtų sudaryti atitinkamą NVO paieškos sistemą, duomenų bazę (arba jos sukūrimą pavesti įsteigtam „nukentėjusiųjų asmenų centrui“, skyriui ar pan.), kadangi jai pavaldžios įstaigos (Registru centras) disponuoja minėtais duomenimis. Kartu imtis veiksmų nustatant, kurios organizacijos yra veikiančios, teikiančios paslaugas atskirų kategorijų aukoms.

Kita tokios duomenų bazės funkcija būtų nuolat atnaujinti duomenis apie organizacijas, jų vykdomus projektus, teikiamas paslaugas ir kt. Informacijos gavimą galima užtikrinti tiek per projektus finansuojančias ministerijas, departamentus, taip pat per pačias organizacijas, kurios nori gauti finansavimą iš valstybės. Paminėtina, kad kai kuriais atvejais projekto finansavimui gauti yra

reikalaujamas savivaldybės patvirtinimas. Taigi ši informacija patenka ir į savivaldos institucijas, kurios taip pat galėtų perduoti šią informaciją į minėtą duomenų bazę. Tokia duomenų bazė būtų itin naudinga ne tik nuken-

tėjusiems asmenims, bet ir pačioms su aukomis dirbančioms organizacijoms. Be to, būtų išvengta atvejų, kai gavusios paramą organizacijos tik imituoja paslaugų teikimą.

7 pav. Gerai arba labiau gerai nei blogai vertina nevyriausybių organizacijų ar viešųjų įstaigų veiklą, teikiant paslaugas

Nusikaltimų aukų socialinė ir teisinė apsauga Lietuvoje daugiau orientuojasi į nukentėjusių vaikų ir moterų kategorijas. Šias tendencijas patvirtina tiek organizacijų, dirbančių minėtuose sektoriuose, gausa, tiek vykdomų projektų, programų platus spektras, tiek pokyčiai teisės aktų leidybos srityje. Kaip ir minėta, kritiškiausiai vertinama apskrityje nukentėjusiems bei pagyvenusiems asmenims teisinę pagalbą teikiančių organizacijų veikla, kai teigiamus vertinimus pateikė vos 2/5 respondentų. Tad šiuo atveju būtina stiprinti, remti mažiausiai išplėtotus nukentėjusiųjų asmenų paramos ir pagalbos sektorius.

Išvados

Lietuvoje nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų pagalbos ir paramos sistema (infrastruktūra) yra neveiksminga ir ją net klaidinga vertinti kaip sistemą. Tai daugiau epizodinės, įvairių lygmenų programos, jų priemo-

nės, atskiros organizacijos, jų veiklos ar paslaugos, kurios vertintinos ne kaip sistema, o kaip autonomiški elementai.

Formaliai egzistuoja nemažai nevyriausybių, vyriausybių organizacijų, kurios vykdo įvairius projektus, programas, dažniausiai orientuotas į atskirų pažeidžiamų nukentėjusiųjų asmenų grupių apsaugą. Norint žinoti teikiamų paslaugų rūšis, apimtis bei teikimo sąlygas visos valstybės mastu būtina sukurti vieningą informacinę centrą, kuris atliktų net tik informacijos kaupimo, analizės funkcijas, bet ir koordinavimo, stebėsenos ar net kontrolės funkcijas.

Taigi nėra sukurtas modelis, kuris užtikrintų tinkamą, nuolatinį paslaugų teikimą, taip pat informacijos sklaidą. Nesant vieningo „modelio“, nukentėjęs asmuo nežino, kur gali kreiptis dėl konkrečios pagalbos ir dažniausiai lieka vienas su savo problemomis. Situaciją dar labiau komplikuoja didelis organizacijų veiklų spektras,

jų vienkartinės ar periodiškai teikiamos paslaugos, siekiant gauti skirtingų projektų finansavimą, prisidengiant formaliai teikiamomis, tačiau konkrečių gavėjų nepasiekiančiomis paslaugomis. Paminėtinas ir bendradarbiavimo tarp panašia veikla užsiimančių organizacijų nebuvimas: kelios organizacijos vykdo identiškas veiklas, pvz., rengia metodines rekomendacijas, leidžia leidinius, kurie dubliuoja vienas kitą. Taip švaistomos lėšos, kurios gali būti panaudotos tikslingiau, t. y. teikiant paklausias paslaugas pažeidžiamoms asmenų grupėms.

Svarbu tai, kad reikia lygiagrečių priemonių, nukreiptų tiek į paslaugų teikėjus, jų gebėjimų stiprinimą, veiklų plėtojimą, naujų paslaugų diegimą, taip pat prieinamumo užtikrinimą, informacijos sklaidą, tiek į jos gavėjus, t. y. esamas ar potencialias nusikaltimų aukas. Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas teisinio švietimo (teisinių pagrindų) programų diegimui švietimo įstaigose, taip pat supažindinimui su teisėmis, teisėsaugos institucijų veikla.

Summary

Rokas Uscila

THE PROBLEMATIC ASPECTS OF SOCIAL AND LEGAL PROTECTION FOR CRIME VICTIMS

The article focuses on the system of aid and support to the harmed individual (crime victim) in Lithuania, reveals challenges of its functioning. Since the sphere of this work is victimology, it presents and analyses data from the latest representative victimological research, which are used to support the evaluation of the system under analysis. In order to reveal the shortcomings of the system, the article presents a more in-depth analysis of the harmed individual's rights to state granted services, support, i.e. legal aid and compensation of damages. The revealed current situation displays the extent to which people are aware of their rights, legal protection of the harmed individual ensured by law, possibilities of its exercise, also about organizations, i.e. non-governmental organizations, public institutions, providing services to harmed individuals of all categories. The article proposes certain improvements to social and legal protection of harmed individuals, effective models of aid and support.

Literatūra

1. Uscila R. Nusikaltimų aukų teisių įgyvendinimo Lietuvoje vertinimas // Teisės problemos. – 2004. Nr. 4 (46).
2. Žmogaus teisių padėtis ir žmogaus teisių apsaugos sistemos vertinimas. Reprezentatyvi gyventojų apklausa (n = 1000) 2004 m. lapkričio 11–14 d. JTVP programa „Parama įgyvendinant Nacionalinį žmogaus teisių veiksmų planą“.
3. Teisingumo ministerijos užsakymu „Baltijos tyrimų“ 2006 m. lapkričio 15–22 d. atlikta „Lietuvos gyventojų apklausa apie teisines institucijas“.

Data from victimological survey that was carried out by the Centre for Crime Prevention in Lithuania in 2007, showed that only 6 percent of all the respondents were positive talking about the protection of crime victims in Lithuania, meanwhile there were 63 percent, i.e. 10 times more of those who were negative. Besides, almost 64 percent of respondents would like to get more information about the rights of crime victims and possibilities to protect them. This shows wide shortage of information on the matter. For example, only 1/3 of all respondents were aware of the state guaranteed free legal aid for crime victims, 42 percent were unaware of that, and 27 percent were wrong about such service being unpaid. Besides, only 14 percent of respondents rightly indicated, that state should compensate damage for violent crime victims. Importantly, that only 1/3 of respondents were able to indicate at least one non-governmental or public organization providing services or support for persons that suffered from the criminal acts.

Key words: Social and Legal Protection for Crime Victims in Lithuania, victimology.

*Mykolo Romerio universitetas
Kriminologijos katedra
Įteikta 2007 m. birželio mėn.*

